

SUOMEN DEMENTIAHOITOYHDISTYS

Arkadiankatu 19 C, 00100 HELSINKI
Puh. (09) 454 28 48, fax (09) 454 28 450
www.dementiahoitoyhdistys.fi

Sosiaali- ja terveys- sekä oikeusministeriölle
Kuluttajavirastolle, lääninhallituksille ja maistraateille
Kuntien perusturva-, sosiaali- ja terveyslautakunnille

Helsinki 10.5.2007

Suomen dementiahoitoyhdistyksen kannanotto

Dementoituneen ihmisen taloudellinen hyväksikäyttö

Suomen dementiahoitoyhdistys on dementia-alan työntekijöiden ja asiantuntijoiden 2500 jäsenen järjestö. Vuosittain julkaistavassa kannanotossamme nostamme esille ajankohtaisia ongelmia, tällä kertaa dementoituneen ihmisen taloudellisen hyväksikäytön.

Suomessa on noin 90 000 vähintään keskivaikeasti dementoitunutta ihmistä. Heillä on ongelmia ymmärtää asioiden taloudellista merkitystä, syy-seuraussuhteita sekä laajempia asioiden ratkaisuihin vaikuttavia tekijöitä. Dementoituneiden taloudellinen hyväksikäyttö voi ilmetä eri tavoin. Usein kyse on dementoituneen tekemästä oikeustoimesta, kuten kaupasta tai testamentista, johon hänet on tavalla tai toisella ohjattu, vietelty tai pakotettu. Kyseessä voi olla myös petos tai kiskonta, jolloin dementoitunut saadaan tekemään omaisuuttaan koskeva toimi häntä erehdyttämällä tai hänen riippuvaista asemaansa hyväksikäyttämällä. Hän voi joutua myös kavalluksen kohteeksi, jolloin hän ei välttämättä itse ymmärrä rikosta edes tapahtuneeksi. Pahimmillaan dementoitunut voi joutua kiristyksen tai ryöstön uhriksi. Näihin lainsäädännössä mainittuihin rikosnimikkeisiin liittyy valitettavan usein käytännössä myös muuta dementoituneen kaltoinkohtelua. Dementoituneet ovat erityisryhmä, jota nykyinen lainsäädäntö huonosti suojelee. Tapahtuneen vahingon havaitseminen voi olla vaikeaa. Dementoituneet ihmiset eivät itse pysty ajamaan asiaansa. Myös valitus- tai oikeusprosessin aloittaminen ja läpivieminen vie aikaa ja on kallista.

Tarvitaan keinoja, joiden avulla ennaltaehkäistään dementoituneiden taloudellinen hyväksikäyttö. Suomessa on holhoustoimilaissa säädetty edunvalvojan määräämisestä. Edunvalvojan tehtävänä on pääsääntöisesti asianosaisen taloudellisten ja omaisuuden liittyvien, mutta myös muiden etujen valvominen. Vuonna 2000 Suomessa oli noin 44 000 henkilöä, joilla oli maistraatille tilivelvollinen edunvalvoja ja 15 220 henkilöä, jolla oli yleinen edunvalvoja. Vastaavat luvut vuonna 2005 olivat jo 58 400 ja 26 500. Niiden muistisairaiden, joille on määrätty edunvalvoja, pitäisi olla taloudellisen hyväksikäytön ulottumattomissa. Edunvalvojien tieto ja ymmärrys dementoivista sairauksista on kuitenkin vaihtelevaa. Tämä voi puolestaan altistaa muistisairaana ihmisen syrjäyttämiseksi tai hänen mielipiteensä merkityksen vähättelylle.

Suomen dementiahoitoyhdistyksen ehdotukset ongelmien korjaamiseksi

1. Koulutuksella lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön valmiuksia tunnistaa hyväksikäytölle alttiit henkilöt sekä rohkaista heitä puuttumaan jo ennaltaehkäisevästi tähän ongelmaan.
2. Maistraateille tulee saada lisää resursseja valvoa ja hoitaa asioita nykyistä paremmin ja nopeammin. Lisäksi edunvalvojien tietoa dementoivan sairauden vaikutuksista tulee lisätä.
3. Kuluttajavirastolta tulisi saada suosituksia ikääntyviin kohdistuvaan markkinointiin samalla tavoin kuin jo aiemmin on annettu ohjeita otsikolla "Alaikäiset, markkinointi ja ostokset".
4. Oikeusministeriön tulisi antaa suositus, että puolueeton asiantuntija arvioi muistisairaudesta kärsivän henkilön oikeustoimikelpoisuuden ennen merkittävien taloudellisten ja oikeudellisten toimenpiteiden suorittamista oikeudenkäyntien välttämiseksi.
5. Ihmisten erilainen oikeudellinen toimintakyky tulisi ottaa paremmin huomioon jo lakeja säädettäessä.

SUOMEN DEMENTIAHOITOYHDISTYS

Raimo Sulkava
Hallituksen puheenjohtaja

Taina Lupsakko
Hallituksen varapuheenjohtaja

Erja Kurkinen-Kopra
Hallituksen jäsen

Carita Virkola
Toiminnanjohtaja

